

Tietotekniikan

sanasto tutuksi

Mitä eroa on footerilla ja footnotella, mikä ihme on thumbnail ja mitä pitää tehdä kun näytöllä lukee "Press any key"? Enter opettaa tietokoneen käyttäjän eteen useimmiten tulevat sanat ja kääntää termit englannista selkosuomeksi.

Maija Haavisto

A

abort: keskeyttää, peruuttaa
accept: hyväksyä
access: pääsy, käyttöoikeus
account: käyttäjätili
adapter: sovitin
administrator: järjestelmänvalvoja, koneen pääkäyttäjä, jolla on täydet käyttöoikeudet
advanced: kehittynyt, edistynyt
adware: mainosrahoitteinen ohjelma, joka käytettäessä näyttää erilaisia kaupallisia tiedotteita
alert: varoitus
alignment: tekstin tasaus/kohdistus
anonymous: anonyymi, nimetön
antivirus: virustorjuntaohjelma
any key: mikä tahansa näppäimistössä oleva näppäin
append: lisätä tekstin perään
applet: Java-sovelma, joita käytetään nettisivuilla, joskus myös muunlainen ohjelma
application: ohjelma, sovellus
apply: ottaa käyttöön, soveltaa
archive: arkisto, arkistoida
arrange: järjestää
argument: argumentti, parametri
ascending order: nouseva järjestys

aspect ratio: mittasuhteet

asterisk: tähtimerkki *

attachment: liitetiedosto, esim. sähköpostissa

attributes: ominaisuudet, määritteet, yleensä tiedoston

autocomplete: ominaisuus, joka täydentää automaattisesti tekstiä alun perusteella

B

Backspace: Askelpalautin eli "kumitusnäppäin"

backup: varmuuskopio

bandwidth: kaistanleveys

bar: palkki, rivi

battery: paristo, tietokoneista puhuttaessa yleensä kannettavan tietokoneen akku

benchmark: suorituskykytesti koneen kokoonpanolle

beta version: beetaversio, ohjelman testiversio, jossa saattaa vielä esiintyä virheitä ja puutteita

bitmap: bittikarttakuva

bit rate: bittinopeus, kertoo musiikki- tai äänitiedoston pakkauslaadun.

blank: tyhjä

block: torjua

body: leipäteksti

bold: tekstin lihavointi

bookmark: kirjanmerkki

boot: käynnistää tietokone

border: kehys

broadband: laajakaista, nopea Internet-yhteys

browser: selausohjelma, yleensä Internet-selain

bug: bugi, ohjelmassa oleva virhe, joka voi aiheuttaa erilaisia ongelmia

bullet: luettelomerkki

busy: varattu

button: nappula

byte: tavu eli kahdeksan bittiä (bit), vastaa yleensä yhtä merkkiä

C

cable: kaapeli, joskus myös kaapelimodeemilla toteutettu nettiyhteys

cache: välimuisti (esim. Internet-selaimessa tai prosessorissa)

cancel: peruuttaa
Caps Lock: näppäimistön vasemmassa reunassa sijaitseva näppäin, joka muuttaa kaikki kirjaimet suuraakkosiksi
capture: kaapata, esim. kuva näytöstä
cascade: ikkunoiden viuhkamainen asettelu
case sensitive: kirjainkoosta riippuvainen, esim. koira on eri kuin KOIRA tai Koira
cell: solu, esim. taulukkolaskennassa
center: keskiosaa, keskittää
chat: juttelupalvelu
character: kirjain, merkki
checkbox: rastittava ruutu
clip art: leikekuva, usein ohjelmistojen mukana tuleva vapaasti käytettävä kuvitus
clipboard: leikepöytä, toiminto jonka avulla Windowsissa voi kopioida ja leikata kohteita ohjelmasta toiseen
close: sulkea
column: palsta
comma: pilkku
command: komento, käsky
compatible: yhteensopiva
compress: pakata tiedostoja tilansäästämiseksi
configure: säätää, muuttaa asetuksia
connect: ottaa yhteyttä
context sensitive: sisältöriippuvainen, esim. ohjelman ohjetiedosto, joka aukeaa nykyisestä toiminnosta tai ikkunasta kertoosan kohtaan
convert: muuttaa toiseen (tiedosto)muotoon
cookie: keksi eli eväste, pieni tekstitiedosto, jonka Internet-palvelin lähettää tunnistukseen käyttäjän
cordless: johdoton (esim. hiiri)
counter: laskuri
crash: ohjelman kaatuminen eli sulkeutuminen tai jumiutuminen ohjelma- tai laitteistovirheen takia
credit card: luottokortti
cursor: hiiren osoitin eli kursori
custom: mukautettu, mukauttaa

D

database: tietokanta
date: päiväys
decode: tiedoston koodauksen purkaminen
default: oletusarvoinen
defragment: eheyttää, järjestää tietokoneen kovalevyn sisältö sen käytön nopeuttamiseksi
degauss: kuvaputkimonitoreissa oleva toiminto, jolla ruudun magneettisuus palautetaan oletustilaan jos esim. jokin laite on häirinnyt kuvaa
descending order: laskeva järjestys
desktop: Windowsin työpöytä, joskus myös pöytätietokone
details: lisätiedot, yksityiskohdat
device: laite
diagram: kaavio
dialog: kysymysikkuna
dial-up: modeemilla otettava yhteys Internetiin
disable: poistaa käytöstä
disk: levy
document: asiakirja, dokumentti
double-click: kaksoisnapsautus hiirellä
download: kopioida tiedosto Internetistä
draft: luonnos, esim. sähköposti-ohjelmassa
drive: asema, yleensä levyasema
driver: ajuri eli ohjelma, joka kertoo tietokoneelle miten toimia laitteen kanssa
duplicate: kopio, kopioida

E

edit: muokata
editor: muokkausohjelma esim. tekstille, kuvalle, äänelle tai videolle
eject: syöttää ulos (esim. CD-levy CD-asemasta)
embedded: upotettu
enable: ottaa käyttöön
encoding: tiedon koodaaminen
erase: pyyhkiä
error: virhe
export: viedä, yleensä tarkoittaa tiedoston tallentamista muuhun kuin ohjelman omaan muotoon

external: ulkoinen (esim. CD-asema)
extract: 1. purkaa pakattu tiedosto 2. katkelma
evaluation: shareware-ohjelmien kokeilu-aika
executable: ajettava ohjelmätiedosto
exit: poistua, sulkea ohjelma
expire: umpeutua, vanheta (esim. ohjelman ilmainen kokeilu-aika)

F

failure: virhe
fatal: tuhoisa, fatal error pysäyttää ohjelman suorituksen
favorite: suosikki, toinen nimitys Internet-selaimen kirjanmerkeille
feature: ominaisuus
field: kenttä
file: tiedosto
firewall: palomuuuri
floppy: 1,44 megatavun levyke, "korppu"
font: fontti eli kirjasin
footer: alatunniste, jokaisen sivun alareunassa oleva teksti
footnote: alaviite
form: lomake
format: 1. tiedostomuoto 2. alustaa levyasema
forward: eteenpäin, lähettää sähköposti eteenpäin
frame: kehys
freeware: ilmaisohjelma, jonka käytöstä ei missään vaiheessa tarvitse maksaa
fullscreen: kokoruututila
function: 1. toiminto 2. funktio esim. taulukkolaskennassa

G

gamma: ruudun tai kuvan kirkkaus
gigabyte: gigatavu, 1024 megatavu
gradient: väriliuku
grayscale: harmaasävy
grid: ruudukko
guest: vieras, yleensä käyttäjätunnus hyvin rajoitetuilla käyttöoikeuksilla

H

hard disk: kiintolevy
hardware: laitteisto
header: ylätunniste
heading: otsikko
height: korkeus
hibernation: tietokoneen lepo-tila
highlight: korostus
horizontal: vaakataso, vaakasuuntainen
host: isäntätietokone
hyperlink: linkki, jota klikkaamalla siirrytään toiseen kohteeseen
hyphenation: tavutus

I

icon: ikoni eli kuvake
idle: joutoaika
illegal: luvaton
image: kuva
import: tuoda, yleensä tarkoittaa tiedoston tuomista muusta kuin ohjelman omasta muodosta
inbox: saapuvan sähköpostin postilaatikko
indent: sisennys
index: hakemisto, pääsivu
initialization: alustus
input: syöte
insert: lisätä, liittää
install: asentaa
instant messenger: pikaviestin-ohjelma, jolla voidaan jutella toisten käyttäjien kanssa Internetissä
interface: käyttöliittymä
internal: sisäinen (esim. CD-asema)
interrupt: keskeyttää
invalid: kelvoton
italic: kursiivi

J

justify: tekstin tasaaminen sivun molempiin reunoihin

K

key: 1. avain 2. näppäin 3. numerosarja
keyboard: näppäimistö
kilobyte: kilotavu, 1024 tavua

press: painaa
print: tulostaa
properties: ominaisuudet
protocol: protokolla
proxy: Internetissä oleva välityspalvelin, joka nopeuttaa surffailua

quarantine: karanteeni, johon virustorjuntaohjelmat eristävät saastuneita tiedostoja
quickstart: pikakäynnistys
quit: poistua
quote: lainausmerkki

radio button: pyöreä valintaruutu, joista aina vain yhden voi rastia kerrallaan
random: satunnainen
read-only: vain luku, tiedosto tai muisti, johon ei voi tehdä muutoksia
reboot: uudelleenkäynnistää tietokone, "buutata"
receive: vastaanottaa
recover: palauttaa, pelastaa
Recycle Bin: Windowsin Roskakori
redo: tehdä uudestaan
reference: viite
refresh: virkistää, päivittää näkymä
repair: korjata
replace: korvata
reset: palauttaa ennalleen
resize: muuttaa kokoa
replace: korvata
resolution: resoluutio (kuvan tai näytön)
restart: käynnistää uudelleen
restore: palauttaa
Return: Enter-näppäimen vanha nimitys
ruler: viivain
run: suorittaa ohjelma tai komento
runtime error: ajonaikainen virhe, joka yleensä johtuu ohjelmavirheestä

save: tallentaa tiedosto, "save as" tallentaa uudelle tiedostonimelle
scan: skannata, tutkia
screen: näyttö, ruutu
screen capture, screenshot: ruudunkaappaus, näytönkaappaus, näytön sisällöstä ohjelmallisesti otettu kuva
screensaver: näytönsäästäjä, ohjelma, joka pyörii näytön koristeena kun tietokonetta ei käytetä
script: skripti, pieni ohjelmanpätkä
scrollbar: vierityspalkki
search: etsiä, hakea
security: tietoturva
select: valita
self-extracting: itsestään purkautuva, pakattu tiedosto, jonka purkamiseen ei tarvita erillistä ohjelmaa
send: lähettää
serial number: sarjanumero, käytetään usein ohjelmien rekisteröimiseen
server: palvelin
service pack: päivityspaketti, yleensä Windows-käyttöjärjestelmään
settings: asetukset
setup: asennus
shareware: ohjelmisto, jota saa kokeilla ilmaiseksi, mutta josta pitää myöhemmin maksaa
Shift: Vaihto-näppäin
shortcut: pikakuvake, linkki
signature: allekirjoitus, yleensä sähköpostiviesteissä
sign up: rekisteröityä palveluun
sign in: kirjautua sisään
skin: "nahka", olemus, tiedosto joka muuttaa ohjelman kuten mediasoitimen ulkoasua
slide: dia, kalvo
slideshow: diaesitys
software: ohjelmisto
source: lähde, lähdekoodi
space bar: välilyöntinäppäin
spam: roskaposti, epätoivottu mainossähköposti
spell check: oikoluku
spreadsheet: laskentataulukko, esim. Excelin

spyware: haitallinen vakoiluohjelma
standby: laitteen valmiustila
stationery: kirjepaperi
statistics: tilastotiedot
status: tila
string: merkkijono
subject: aihe, esim. sähköpostissa
submit: lähettää
subscribe: liittyä, tilata (esim. sähköpostilista)
subscript: alaindeksi
superscript: yläindeksi
suspend: sammuttaa tietokone valmiustilaan
system requirements: järjestelmävaatimukset, kokoonpano, jonka ohjelma tai laite vaatii toimiakseen

tab: välilehti, joskus myös Sar-kain-näppäin
table: taulukko
target: kohde
taskbar: tehtäväpalkki, yleensä Windowsin alalaidassa
template: tyylipohja, sivupohja
temporary: väliaikainen
thumbnail: peukalonkynsikuva, pikkuriikkinen kopio kuvatiedostosta
tilde: aaltoviiva ~
tile: ikkunoiden asettelu vierekkäin
title: otsikko
toggle: asettaa päälle/pois
toolbar: työkalurivi
tooltip: pikkuiseen keltaiseen ikkunaan ilmestyvä vinkkiteksti, joka tulee näkyviin asetettaessa hiiri kohteen päälle
transfer: siirtää
transparent: läpinäkyvä
Trash Can: roskakori, esim. sähköpostiohjelmassa sisältää poistettaviksi merkityt viestit
trial: testiaika, jonka jälkeen shareware-ohjelmaa ei enää saa käyttää
Trojan: troijalainen, viruksenkaltaisen haittaohjelma
tutorial: käyttöopas
tweak: virittää

underline: alleviivaus
undo: Kumoa, löytyy yleensä ohjelman Edit-valikosta ja peruuttaa edellisen toiminnon
uninstall: poistaa asennettu ohjelma tai laite
unpack: purkaa pakattu tiedosto
unzip: purkaa zip-pakattu tiedosto
upgrade: päivittää uudempaan versioon
upload: lähettää tiedosto Internetiin
uppercase: isoilla kirjaimilla kirjoitettu
URL: nettiosoite
user: käyttäjä

vertical: pystytaso, pystysuuntainen
wallpaper: taustakuva, esim. Windowsin työpöydän
website: nettisivu
width: leveys
window: ikkuna
wireless: langaton
wizard: velho, opastettu toiminto tietyn tehtävän suorittamiseen
word processor: tekstinkäsittelyohjelma
word wrap: automaattinen rivitys
worm: mato, viruksen kaltainen haittaohjelma, joka levittää itseään

zip: zip-pakkaus tai zip-pakattu tiedosto
zoom: näyttää suurempana (zoom in) tai pienempänä (zoom out) ♦